

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลการใช้กิจกรรมละครบำบัดที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นการวิจัยแบบกลุ่มเป้าหมายเดี่ยว (Single Subject Design) แบบ A B A Design โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบแผนการวิจัย และแบบกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) แบบ A-B-A ซึ่งแบ่งการทดลองออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) ระยะการเกิดพฤติกรรม หรือ ระยะเสถียร ใช้สัญลักษณ์ A1 2) ระยะการเกิดพฤติกรรม หรือ ระยะทดลอง ใช้สัญลักษณ์ B และ 3) ระยะการเกิดพฤติกรรม หรือ ระยะการถอดถอน ใช้สัญลักษณ์ A2

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมละครบำบัดที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

2.2 เพื่อศึกษาความถี่การเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เนื่องมาจากการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำในห้องเรียนในระยะก่อน ระหว่างทดลอง และระยะหลังการใช้กิจกรรมละครบำบัด

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถมศึกษาที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 3 คน ที่ได้รับการคัดกรองและวินิจฉัยโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญแล้ว และได้เข้าร่วมกับโครงการแก้ไขปัญหาทางการเรียนของโรงเรียน

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้กิจกรรมละครบำบัด

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือในการทดลอง ดังนี้

- 5.1 แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
- 5.2 แบบสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียน
- 5.3 แผนการใช้กิจกรรมละครบำบัด

6. การดำเนินการทดลอง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการทดลอง ดังนี้

- 6.1 การประเมินพฤติกรรมเบื้องต้นจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมลงในแบบบันทึกพฤติกรรม และสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจากครูผู้สอน และผู้ปกครอง
- 6.2 ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 30 ข้อ ให้นักเรียนทำ
- 6.3 ทดลองใช้กิจกรรมละครบำบัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยทดลองจัดกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีแผนการจัดกิจกรรมทั้งหมด จำนวน 3 วงจร วงจรละ 5 แผน แผนละ 45 นาที รวมทั้งสิ้น 15 แผน
- 6.4 ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมในห้องเรียนของนักเรียน และบันทึกพฤติกรรมลงในแบบบันทึกพฤติกรรม เพื่อหาแนวโน้มการเกิดพฤติกรรมอันพึงประสงค์
- 6.5 ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 30 ข้อ ให้นักเรียนทำอีกครั้ง

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 7.1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนน จากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมละครบำบัด
- 7.2 การแสดงความถี่ของพฤติกรรมในห้องเรียนที่แสดงออกถึงการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เป็นรายกรณี 3 กรณี ตลอดการทดลอง 3 ระยะ

8. สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า ผลการใช้กิจกรรมละครบำบัดที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ดังนี้

ในตนเองปานกลาง และหลังระยะเวลาการทดลอง นักเรียน ค. มีผลคะแนนที่ 7 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับความถี่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่ลดลง

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การใช้กิจกรรมละครบำบัดสามารถเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ และลดจำนวนความถี่การเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำได้

9. การอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า การใช้กิจกรรมละครบำบัดสามารถเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำในห้องเรียนได้ จากการทดลอง ผู้วิจัยสังเกตว่ากิจกรรมละครบำบัดเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียนซึ่งส่งผลในการเรียนรู้ ได้แก่ พฤติกรรมไม่สบตาครูผู้สอน ไม่อาสาตอบคำถาม ไม่มั่นใจ ตอบว่า “จำไม่ได้” หรือ “ไม่ทราบ” ไม่ร่วมกิจกรรมในห้องเรียน หรือต้องอาศัยครูหรือเพื่อนร่วมชั้นกระตุ้น ล้มเลิกกิจกรรมที่ทำอยู่ทำงานไม่เสร็จและมีงานค้าง และนั่งหลับในมุมอับหรือหลังห้อง ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อจัดกิจกรรมละครบำบัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมายลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในห้องเรียนลง และกล้าแสดงออกทางอารมณ์และความคิดได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น แสดงออกว่าชอบเรียนในห้องเรียนมากขึ้น และมีความพยายามในการร่วมกิจกรรมทั้งกิจกรรมละครบำบัดและกิจกรรมในชั้นเรียน

การวิจัยนี้สอดคล้องกับ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2550) ที่กล่าวว่า โดยภาพรวมเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับตัวเชิงสังคมและอารมณ์ และการเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักจิตวิทยาและนักการศึกษาจึงเสนอให้มีวิธีสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ จริญญา ชันกฤษณ์ (2543) กล่าวว่า การที่นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าตัวเองมีค่า มีภาพพจน์ของตัวเองดี และพัฒนาไปสู่พฤติกรรมที่ดีที่เหมาะสม ดังที่ ัญฐาศิริ สุขผดุง (2547) กล่าวว่า ควรมีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด ซึ่งจะช่วยให้เด็กคลายเครียด เพื่อแก้ไขปัญหาด้านอารมณ์และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ สอดคล้องกับ พัทธนันท์ ทองบุราณ (2550) กล่าวว่า การใช้เพลงและสอดแทรกเกม ช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนาน และได้รับความรู้อย่างขึ้น และสอดคล้องกับ มัณฑนา นวลสิงห์ (2548) ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ด้านศิลปะ เปิดโอกาส

ให้เด็กได้แสดงออก และลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง จะช่วยสร้างความมั่นใจในการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ดังเช่น กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่านิทาน ก็เป็นสิ่งที่เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง เด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ส่งผลต่อทัศนคติและสติปัญญา นอกจากนี้ รัศมี โพนเมืองหล้า (2543) ได้กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่จัดให้มีลักษณะคล้ายการเล่น เช่นมีเกม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ ให้นักเรียนได้กล้าแสดงออก จะส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มองเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความเชื่อมั่นสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ นิธิดา วรวิทยาคม (2551) กล่าวว่า จำเป็นต้องมีการนำเอาวิชาศิลปะการละครมาช่วยเอื้อประโยชน์ในการสร้างกระบวนการและช่วยในการเรียนการสอนในรูปของกระบวนการสอนประเภทกิจกรรม เนื่องจากละครเวทีเป็นสื่อหนึ่งที่น่าสนใจในการนำมาเป็น “สื่อ” กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความรู้สึกร่วม เนื่องจาก ละครรวมเอา ภาพ เสียง ความรู้สึกนึกคิด และการแสดงออก ที่ถ่ายทอดมาจากการแสดง ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ในกระบวนการของการละครเพื่อการพัฒนา นั้น ยังสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดในการปลูกฝังธรรมสำนึกได้ในทุกขั้นตอน และเน้นย้ำในการให้อิสระ เน้นการตอบโต้และเสวนา และเป็นการสร้างให้จิตใจของเยาวชนละเอียดอ่อนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ จักรี อรชุน (2551) ได้กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มที่จำเป็นจะต้องนำวิธีการต่างๆ มาประกอบ เช่น เกมการสอน บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่มย่อย แบบต่างๆ ช่วยเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ อันมีผลเสริมสร้างการตระหนักรู้และเข้าใจตนเอง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึง ความมั่นใจในตนเองด้วย และสอดคล้องกับ ยลสิริรัตน์ มาตผล (2551) ที่ได้ทำการจัด โปรแกรมพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองแก่นักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยจัดให้มีกิจกรรม การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง เกม และการชี้แนะโดยการจินตภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองนั้นต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม อีกทั้งได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจ และยอมรับในตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

ผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้กิจกรรมละครบำบัด ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมทางการแสดงที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้เพลง นิทาน บทบาทสมมติ ละครใบ้ การใช้หน้ากาก และการนำอุปกรณ์ประกอบอื่นๆมาเสริมสร้างจินตนาการ ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเองทุกขั้นตอน ปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างให้เกียรติ และเน้นย้ำว่านักเรียนมีความสำคัญเสมอ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ในการร่วมกิจกรรมทุกครั้ง และจากการสัมภาษณ์นักเรียน นักเรียนจะแสดงออกว่ามีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรม เพราะช่วยให้ตนเองรู้จักจัดการกับปัญหาหรือความทุกข์ใจ ในอกจากนั้น นักเรียนยัง

ได้ทราบว่าตนเองมีความสามารถ มีความทัดเทียมกับเพื่อนในชั้นเรียนปกติ นักเรียนจึงรู้สึกมีความสุขมากขึ้นเวลาเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ ส่งผลไปถึงพฤติกรรมในระยะทดลองที่ 3 (ระยะทดลอง) พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมในห้องเรียนที่ไม่พึงประสงค์ อันเกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำลดลง ซึ่งมีผลสอดคล้องกับคะแนนจากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรมละครบำบัดสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมละครบำบัด ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า กิจกรรมละครบำบัดสามารถเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ได้

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ครู หรือผู้ที่สนใจสามารถนำกิจกรรมละครบำบัดมาใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมทักษะนอกเวลาเรียน สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น มีแรงบันดาลใจในการค้นหาศักยภาพของตนเองเพิ่มขึ้น และพร้อมที่จะอยู่ร่วมในสังคมการศึกษาได้อย่างเป็นสุข โดยครูหรือผู้ที่สนใจจะนำกิจกรรมละครบำบัดไปใช้ ควรมีศึกษาการใช้กิจกรรมละครบำบัด มีความรู้ความเข้าใจละคร และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลก่อน นอกจากนี้ควรทำการประเมินนักเรียน เพื่อปรับชุดฝึกให้สอดคล้องกับเวลา สถานที่ จำนวนและลักษณะของนักเรียน

2) ควรสำรวจความสามารถและความสนใจของนักเรียนก่อนเริ่มใช้กิจกรรมละครบำบัด เพราะอาจมีบางกิจกรรมที่นักเรียนมีความยุ่งยากในการทำกิจกรรม และส่งผลให้ดำเนินกิจกรรมได้ล่าช้า หรือไม่สำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมที่เกี่ยวกับจังหวะและลำดับ

3) ควรมีการสร้างภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ทำให้เกิดความผ่อนคลาย ไม่เกร็ง หรือเหนื่อย เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมอย่างสนุกสนานและเป็นตัวของตัวเอง

4) เพื่อให้การจัดกิจกรรมละครบำบัดดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดให้นักเรียนหรือผู้รับการบำบัดเป็นจำนวนคู่ เนื่องจากบางกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องมีคู่ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน

5) ขึ้นเริ่มต้นในการจัดกิจกรรมละครบำบัด ซึ่งเป็นทำสมาธิก่อนเข้าสู่กิจกรรมหลักนั้น สามารถทำกิจกรรมในลักษณะเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อเป็นการออกกำลังกายกล้ามเนื้อ และทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น และมีจิตใจจดจ่อกับกิจกรรมนั้นๆ ได้ แต่ครูหรือผู้สนใจที่จะนำ

กิจกรรมไปใช้นั้นควรทำการประเมินนักเรียนในเบื้องต้นก่อนว่ามีลักษณะที่ได้รับการกระตุ้นแล้ว จะเสียชีวิตหรือไม่

6) ควรระวังเรื่องการจัดกิจกรรมที่มีเนื้อหาเป็นไปในด้านลบ ปมขัดแย้ง หรือ กระทบกระเทือนจิตใจนักเรียน หากจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมนั้น ในกระบวนการปิดท้ายครู จะต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนผ่อนคลายที่สุด เพื่อไม่ให้ นำเรื่องที่เป็นไปในทางลบกลับไปคิดต่อ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาใช้กิจกรรมละครบำบัดเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองแก่นักเรียนที่มีความบกพร่องประเภทอื่นๆ รวมทั้งนักเรียนปกติ

2) ควรมีการติดตามผลการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ที่ผ่านการใช้กิจกรรมละครบำบัด ภายหลังจากสิ้นสุดการทดลอง 3 เดือน หรือ 6 เดือน เพื่อศึกษาว่านักเรียนมีระดับการเห็นคุณค่าในตนเองเปลี่ยนแปลงไปมากหรือน้อยเพียงใด

